

УДК 324.8
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2024.7>

О. Ю. Лялюк

orcid.org/0000-0003-1214-0580

кандидат юридичних наук, доцент,

*завідувач відділом конституційно правових проблем
державного будівництва та місцевого самоврядування*

*Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України*

А. О. Храпська

orcid.org/0009-0009-8097-4449

*студентка I курсу магістратури факультету прокуратури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

А. І. Коломієць

orcid.org/0009-0006-2919-4525

*студентка I курсу магістратури факультету прокуратури
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. На сьогодні усі публічні владні інституції намагаються злагоджено функціонувати, щоб країна могла розвиватись навіть у складний період воєнного стану. Після завершення воєнного стану виникне потреба у вирішенні багатьох важливих питань місцевого значення, зокрема, щодо повоєнного розвитку територій, відбудови населених пунктів, екологічних питань тощо. В той же час, видається, що найкращим чином вирішити питання розвитку територіальних громад можуть саме їх жителі шляхом проведення референдуму. Наразі у сфері проведення місцевих референдумів панує правовий вакуум, який не дозволяє навіть приблизно орієнтуватись в порядку проведення такого виду референдумів, що є неприпустимим з точки зору необхідності забезпечення прав громадян в аспекті розвитку партисипаторної демократії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика місцевих референдумів досить часто ставала предметом наукових праць багатьох українських науковців до яких належать В.М. Божко, Л. Гудзь, О.Ю. Лялюк, О.Б. Онишко Т.В. Стешенко та інші. Водночас, існує потреба такого дослідження, в якому основна увага була б звернута на аналіз наявних спірних аспектів щодо проведення місцевих референдумів та визначення шляхів їх вирішення.

Метою цієї наукової статті є аналіз сучасного стану правової та законопроектної регламентації особливостей проведення місцевих референдумів, виокремлення проблемних питань організації та проведення місцевих референдумів, а також надання власних пропозицій щодо шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до приписів ст. 69 Конституції України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії [1]. Ця норма закладає загальні засади щодо можливостей громадян здійснювати своє волевиявлення. При цьому важливою є імперативна вимога п. 20 ст. 92 Основного Закону, що організація й порядок проведення виборів і референдумів регулюються виключно законами України [1]. Це означає, що деталізація конституційних положень щодо місцевих референдумів має відбуватись на основі окремого закону і відсутність останнього є порушенням вимог Конституції України.

Водночас, згідно ст. 7 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми [2]. Тож Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не містить конкретних особливостей та не деталізує механізм проведення місцевих референдумів, а відсилає до спеціального закону про референдуми.

Історія розвитку місцевих референдумів в Україні показує, що до 2012 року зміст й процедуру таких референдумів визначав Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми». Проте, на заміну цього закону набрав чинності Закон України «Про всеукраїнський референдум», який мав урегулювати порядок здійснення громадянами України їхнього конституційного права на участь в управлінні державними справами через референдум. Втім невдовзі його було визнано неконституційним через невідповідність окремих положень Конституції та законам України, а також порушення процедури ухвалення [3, с. 140]. Після цього у 2021 році було прийнято новий Закон України «Про всеукраїнський референдум», проте його положення не поширюються на відносини щодо місцевих референдумів. Тому наразі громадяни не можуть реалізувати своє конституційне право на участь у місцевому референдумі. Ми вважаємо, що така ситуація є неприпустимою з точки зору побудови демократичного суспільства та правової держави. Низка правових норм щодо місцевих референдумів містяться, зокрема, у Законах України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про органи самоорганізації населення», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та деяких інших, однак їх недостатньо для організації й проведення такого референдуму.

Тож, вважаємо, що виникла нагальна потреба у прийнятті спеціального закону в цій сфері суспільних відносин, оскільки довготривала відсутність можливості громадян вирішувати питання місцевого значення на референдумі негативно вплинула на стан розвитку локальної демократії.

Найбільш проблемним питанням є перспективи ухвалення такого закону й повнота правового регулювання у ньому референдарних відносин. За час відсутності законодавчого регулювання у цій сфері Верховна Рада України намагалась декілька разів урегулювати дане питання. Зокрема, були спроби прийняти законопроект про місцевий референдум № 0867 від 12.12.2012, законопроект № 2535-1 від 21.04.2015, законопроект № 2145а-3 від 08.07.2015, законопроект № 2145а-2 від 06.07.2015, законопроект № 2145а-1 від 03.07.2015, законопроект № 1221 від 02.09.2019. Наразі на розгляді парламенту перебуває законопроект про місцевий референдум № 5512 від 19.05.2021 [4].

З приводу положень цього законопроекту у лютому 2022 року було оприлюднено терміновий висновок (CDL-PI(2022)001-е) Європейською комісією «За демократію через право» (Венеційська комісія), підготовлений спільно з Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ (БДІПЛ). За його результатами законопроект про місцевий референдум оцінено позитивно, проте

містились низка важливих рекомендацій щодо його вдосконалення [5].

В аспекті нашого дослідження доцільно звернути увагу на ключові проблеми проведення місцевих референдумів у контексті вищезазначеного законопроекту. Насамперед важливо визначити головні, на наш погляд, проблемні питання та проаналізувати як вони вирішуються у вказаному законопроекті, який включено до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання (Постанова Верховної Ради України № 3562-IX від 06.02.2024 р.)

Щодо території проведення місцевих референдумів

Важливим є питання територіальної основи організації та проведення місцевих референдумів. У ст. 143 Конституції України визначено, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування забезпечують проведення місцевих референдумів [1]. З цього випливає, що проведення місцевого референдуму здійснюється саме територіальними громадами вищевказаних адміністративно-територіальних одиниць, серед яких відсутні район і область, а також район у місті. Така територіальна модель, з одного боку ураховує відсутність у районах, областях та районі у місті окремих територіальних громад, оскільки ключовим суб'єктом ухвалення рішення на місцевому референдумі виступає саме територіальна громада. З іншого боку, у ч. 7 ст. 78 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» вказано, що сільська, селищна, міська, районна в місті рада, щодо якої місцевим референдумом прийнято рішення про дострокове припинення повноважень, а також місцева рада, щодо якої Верховна Рада України прийняла рішення про призначення позачергових виборів, продовжує діяти до обрання нового складу відповідної ради [2]. Тобто, законодавство допускає можливість проведення місцевого референдуму щодо припинення повноважень районної у місті ради. Таким чином, наявна певна колізія норм, що передбачає можливість жителів району у місті проводити місцевий референдум.

На нашу думку, законодавець не є послідовним у висвітленні питань щодо правового статусу районних у місті рад, адже на сьогодні існує правова невизначеність щодо наявності такого суб'єкта як територіальна громада району у місті. У той же час, якщо законодавством про місцеве самоврядування встановлена можливість дострокового припинення повноважень районної у місті ради шляхом проведення референдуму, то вважаємо, що такі положення мають бути враховані і у майбутньому Законі України «Про місцевий референдум».

Крім того, дискусійним є питання щодо можливості проведення референдумів на територіях області та району. Вважаємо недоцільним запро-

вадження таких видів референдумів з низки причин. По-перше, на цих рівнях відсутні окремі територіальні громади, тому рішення будуть ухвалюватися спільно всіма територіальними громадами в межах області, а це вже не є питаннями суто місцевого значення. По-друге, такі референдуми складно організувати, оскільки виникають організаційні питання щодо місця проведення голосування та забезпечення явки виборців. На наш погляд, поки в Україні не запрацювали механізми електронного голосування, будуть виникати проблеми з організацією та проведенням таких референдумів.

Щодо законопроекту № 5512 від 19.05.2021, то в ньому взагалі відсутня окрема норма, де б чітко визначалось, на яких адміністративно територіальних одиницях може проводитись місцевий референдум, проте аналіз його положень показує, що він організовується виключно в межах території територіальної громади (ст.ст. 1, 23 законопроекту).

Щодо предмету місцевого референдуму

Доволі дискусійним з точки зору обсягів правового регулювання, є питання предмету місцевого референдуму.

В європейських державах предмет місцевого референдуму визначається шляхом закріплення конкретного кола питань, що можуть бути винесені на його розгляд. Найбільш широка сфера проведення місцевих референдумів з питань, віднесених до відання місцевого самоврядування, гарантована законодавством Чехії, Естонії, Фінляндії, Франції, Литви, Мальти, Польщі. За дослідженнями науковців, предметом обов'язкових референдумів, як правило, виступають питання адміністративно-територіального устрою, зокрема зміни меж адміністративно-територіальних одиниць (Італія, Угорщина, Чехія), прийняття основних нормативно-правових актів муніципалітетів (Австрія, Іспанія). Водночас є важливим перелік питань, вирішення яких не підлягає юрисдикції місцевого референдуму відповідних країн [6, с. 118]. Тому на наш погляд, для забезпечення дієвості місцевих референдумів, на законодавчому рівні мають бути визначені ті питання, які можуть виноситись на місцевий референдум та такі, що не можуть бути вирішені у такий спосіб.

У ст. 3 законопроекту «Про місцевий референдум» серед можливих питань предмету місцевих референдумів вказано: 1) затвердження статуту територіальної громади або змін до нього; 2) затвердження програми розвитку територіальної громади або змін до неї; 3) дострокове припинення повноважень сільської, селищної, міської ради; 4) дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови; 5) втрата чинності нормативно-правовим актом органу місцевого самоврядування або окремими його положеннями; 6) інше питання місцевого значення, віднесене Кон-

ституцією та законами України до відання територіальної громади, її органів та посадових осіб [3]. У цій же нормі визначені питання, які не можуть виноситись на місцевий референдум.

При цьому спірним, на наш погляд є питання щодо втрати чинності нормативно-правовим актом органу місцевого самоврядування або окремими його положеннями. Це може призводити до необґрунтованих рішень з боку територіальної громади, жителі якої не завжди є фахівцями у сфері управлінської діяльності, щодо втрати чинності актів органів місцевого самоврядування. Крім цього, варто погодитись із позицією Венеційської комісії щодо доцільності доповнення обмежень щодо предмета місцевого референдуму (зокрема, п. 2 ч. 2 ст. 3) посиланнями на міжнародне право.

Щодо права голосу

Важливим питанням в аспекті організації та проведення місцевих референдумів є правовий статус виборців, тобто суб'єктний склад ініціаторів та учасників референдумів. Важливим є той факт, що 18 травня 2021 року Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи затвердив Резолюцію 472 (2021) та Рекомендацію 459 (2021) «Проведення референдумів на місцевому рівні». Зокрема, у п. 3 (с) Рекомендації 459 (2021) наголошується: за аналогією з положеннями про участь у місцевих виборах, що містяться в Конвенції про участь іноземців у громадському житті на місцевому рівні, потрібно надати право голосу на місцевих референдумах іноземцям, які легально проживають у країні протягом п'яти років. У п. 6 пояснювальної записки до Резолюції 472 (2021) стверджується, що залучення негромадян до участі у місцевих референдумах сприятиме їх ефективній інтеграції до громади [7, с. 24]. Тобто, законодавство європейських країн розвивається таким чином, що визнається право іноземців брати участь у референдумах. Це питання є особливо важливим в умовах сучасних євроінтеграційних процесів України.

Проте, з урахуванням сучасної ситуації та воєнного стану, можливість розширити коло виборців місцевого референдуму за рахунок іноземців є передчасною. З цього приводу варто погодитись із низкою науковців, які зауважують, що у випадку надання права на участь у референдумі іноземцям існуватимуть загрози національній безпеці України. У разі створення відповідної нормативної основи, залучення іноземців до участі у місцевих референдумах здатне негативно позначитися на захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України. Це пов'язано з обов'язковою юридичною силою результатів місцевого референдуму [8, с. 21-22]. Тож, ми підтримуємо позицію тих

дослідників, які зазначають на недоцільності за сучасних умов надавати можливість іноземцям брати участь у місцевих референдумах. У ст. 6 законопроекту передбачено, що право голосу на місцевому референдумі має громадянин України, який досяг на день його проведення вісімнадцяти років та виборча адреса якого віднесена до території відповідної територіальної громади, в якій проводиться місцевий референдум (виборець) [3]. Вважаємо, що слід підтримати запропоновану позицію щодо встановлення цензу громадянства з метою недопущення негативних наслідків для державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Щодо обов'язковості рішень

У науковій доктрині є різні позиції з приводу обов'язковості рішень, прийнятих за результатами місцевих референдумів. Так, існують думки, що рішення прийняті на референдумі містять норми прямої дії та можуть безпосередньо використовуватися у правозастосовній діяльності без ухвалення додаткових рішень компетентних суб'єктів щодо їх впровадження. Вважаємо цю позицію найбільш обґрунтованою та такою, що потребує підтримки, адже у п. 10 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24.08.2023 № 3354-ІХ, який прийнятий та набуття яким чинності пов'язане із завершенням воєнного стану в Україні, самостійним суб'єктом правотворчої діяльності визначено територіальну громаду, яка приймає рішення на місцевому референдумі [9].

Водночас ці положення мають бути враховані у нормах вказаного законопроекту щодо імперативності чи консультативності їх результатів. Зокрема, у ст. 4 законопроекту «Про місцевий референдум» закріплено, що рішення всіх місцевих референдумів є обов'язковими до виконання, а у ст. 111 цього проекту передбачено, що посадові особи та органи місцевого самоврядування, до повноважень яких належить вирішення питання, що виносилося на місцевий референдум, зобов'язані протягом місяця після офіційного оприлюднення результатів місцевого референдуму розглянути результати місцевого референдуму та врахувати їх при прийнятті рішення з відповідного питання [3]. З цього випливає, що результати місцевих референдумів мають розглядатися посадовими особами та органами місцевого самоврядування, що свідчить про їх консультативний характер та певну залежність рішень референдуму від додаткових рішень органів місцевого самоврядування.

На наш погляд, результати референдумів з певних питань, мають обов'язково носити імперативний характер та бути забезпеченими можливістю їх прямої реалізації (без будь-яких додаткових рішень). Перелік таких питань, результати яких носитимуть обов'язковий характер, має визнача-

тись у відповідному законі. Крім того, закон має містити вимогу такого формулювання питання референдуму, щоб воно могло в подальшому реалізовуватись без додаткових рішень органів місцевого самоврядування. З огляду на важливість, вважаємо що це мають бути питання щодо затвердження статуту територіальної громади або змін до нього, затвердження програми розвитку територіальної громади або змін до неї, питання щодо припинення повноважень сільського, селищного, міського голови або ради тощо.

Крім того, слід окремо закріпити перелік питань щодо яких після референдуму повноважними суб'єктами буде вирішуватись питання щодо їх реалізації.

Щодо повоєнних референдумів

В умовах повномасштабного військового вторгнення та воєнного стану проведення референдумів неможливе, що чітко передбачено у ст. 19 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [10]. Після завершення воєнного стану виникатиме потреба вирішення питань місцевого значення шляхом проведення місцевих референдумів.

При цьому п. 6 «Прикінцевих а перехідних положень» законопроекту «Про місцевий референдум» передбачає, що проведення місцевого референдуму у селах, селищах і містах Автономної Республіки Крим, в межах міста Севастополя, у селах, селищах і містах окремих районів Донецької та Луганської областей можливе через три роки з моменту повернення тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях під загальну юрисдикцію України. Під поверненням вищезгаданих у цьому пункті територій під загальну юрисдикцію України розуміється припинення тимчасової окупації та збройної агресії Російської Федерації проти України, а саме: виведення усіх незаконних збройних формувань, керованих, контрольованих і фінансованих Російською Федерацією, російських окупаційних військ, їх військової техніки з території України; відновлення повного контролю України за державним кордоном України; роззброєння всіх незаконних збройних формувань та найманців, які діють на тимчасово окупованих територіях України; відновлення конституційного ладу та правопорядку на тимчасово окупованих територіях України; забезпечення безпеки громадян України, які проживають на відповідних територіях Автономної Республіки Крим, Донецької і Луганської областей та міста Севастополя, після повноцінного завершення на відповідних територіях процедур з роззброєння, демілітаризації та реінтеграції відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі [3].

Вважаємо доцільним додати до цього переліку також населені пункти тих областей, які були тимчасово окуповані. Необхідність такого проміжного періоду зумовлена ризиками для національної безпеки та територіальної цілісності України.

Крім цього, як вдало зазначає Л. Гуздь, не вирішеною залишається проблема фінансування місцевих референдумів, оскільки певний відсоток громад є дотаційними і не зможуть реалізувати своє право на проведення місцевих референдумів через відсутність коштів у місцевому бюджеті на їх фінансування. Крім того даний проект закону було зареєстровано без жодних розрахунків впливу його положень на місцеві бюджети і автори закону не передбачили у законопроекті жодного механізму компенсації таких витрат з державного бюджету [11, с. 49]. Ми погоджуємось із цією позицією та пропонуємо після завершення воєнного стану сприяти територіальним громадам у проведенні місцевих референдумів шляхом компенсації витрат із державного бюджету.

Висновки та пропозиції. Таким чином, відсутність законодавчих положень, які б регулювали відносини у сфері організації та проведення місцевого референдуму в Україні значно гальмують розвиток партисипаторної демократії в Україні. Законопроект про місцевий референдум, внесений на розгляд Верховної Ради України вирішує важливі проблеми його організації, дозволить забезпечити можливості територіальної громади безпосередньо вирішувати питання місцевого значення, однак деякі його положення є дискусійними та потребують удосконалення.

Тому пропонуємо: більш чітко визначити територію проведення місцевих референдумів, переглянути предмет місцевого референдуму, закріпити перелік питань щодо яких рішення референдуму будуть консультативними або імперативними, оновити перехідні й прикінцеві положення щодо відтермінування проведення місцевих референдумів на певний строк після повернення тимчасово окупованих територій під владу України.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 12.03.2024).
3. Проект Закону про місцевий референдум № 5512 від 19.05.2021. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71942 (дата звернення: 12.03.2024).
4. Шаповал В.Д., Слободяник Т.М., Літвяков Е.М. Законодавче регулювання референдуму в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. № 77. С. 136–142.

5. Венеційська комісія оприлюднила висновок щодо законопроекту про місцевий референдум. URL: <https://rpr.org.ua/news/venetsiyaska-komisiiia-opryliudnyla-vysnovok-shchodo-zakonoproiektu-promistsevyu-referendum/> (дата звернення: 12.03.2024).

6. Степенко Т.В., Пахомов А.В. До проблеми місцевого референдуму: правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 116–118.

7. Божко В.М. Врегулювання відносин місцевого референдуму – передумова подальшої реалізації реформи децентралізації. *Правова держава*. 2021. № 44. С. 21–29.

8. Лялюк О.Ю., Дерев'яно С.С., Мустафаєва С.М. Забезпечення національної безпеки у процесі здійснення форм безпосередньої демократії на місцевому рівні. *Теорія та практика юриспруденції*. 2023. № 1(23). С. 6–31.

9. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

10. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

11. Гуздь Л. Місцеві референдуми у країнах Європейського Союзу та України: порівняльна характеристика. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2022. № 33. С. 44–51.

Анотація

Лялюк О. Ю., Храпська А. О., Коломісць А. І. Проблема правового регулювання та перспективи проведення місцевих референдумів в Україні. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню проблем правового регулювання та перспектив проведення місцевих референдумів в Україні. Автори зосереджують увагу на аналізі проблемних аспектів, які існують у сфері правової регламентації, організації та проведення місцевих референдумів.

У статті підсумовується, що відсутність законодавчих положень, які б регулювали відносини щодо місцевого референдуму, значно гальмують розвиток партисипаторної демократії в Україні, форми якої забезпечують участь громадян у вирішенні питань державного та місцевого значення. Це вимагає якнайшвидшого прийняття Закону «Про місцевий референдум».

З метою виявлення проблем правового регулювання місцевих референдумів в роботі здійснено аналіз ключових положень законопроекту «Про місцевий референдум» № 5512 від 19.05.2021 р. При цьому висловлене власне бачення напрямків вирішення низки питань, які в законопроекті регламентуються розмито, або не повною мірою відповідають положенням чинного законодавства. Зокрема, основну увагу зосереджено на питаннях території проведення місцевих референдумів, предмету референдуму та обов'язковості прийнятих на ньому рішень. У статті проаналізовано питання щодо юридичної сили рішень, прийнятих за результатами місцевого референдуму в контексті нещодавно прийнятого Закону України «Про правотворчу діяльність». Крім того, в аспекті євроінтеграційних напрямків руху України, здійснено аналіз можливостей залучення іноземців до участі у місцевих референдумах. Автори критично розцінюють можливість надати іноземцям право голосу на місцевих референдумах з урахуванням сучасної суспільно-політичної ситуації.

У науковій статті пропонується закріпити перелік питань щодо яких рішення референдуму будуть консультативними, а щодо яких – імперативними. На думку авторів, місцеві ради не повинні ухвалювати остаточне рішення щодо усіх питань, винесених на референдум.

Зроблено висновки про доцільність оновлення пунктів «Перехідних та прикінцевих положень» законопроекту щодо відтермінування проведення місцевих референдумів на певний строк після повернення тимчасово окупованих територій під владу України шляхом включення до відповідного списку усіх областей, населені пункти яких були окуповані.

Ключові слова: партисипаторна демократія, волевиявлення громадян, місцевий референдум, участь громадян у вирішенні питань місцевого значення.

Summary

Lyalyuk O. Yu., Khrapska A. O., Kolomiets A. I.
Problems of legal regulation and prospects of holding local referenda in Ukraine. – Article.

The scientific article is devoted to the study of the problems of legal regulation of electronic governance in the activities of local self-government bodies. The article classifies the problems that arise in the process of implementing electronic governance mechanisms in the activities of local self-government bodies. The main problems are proposed to be classified into legal, informational, organizational, material and financial, personnel and epistemological. The scientific article examines the essence of each problem in detail, taking into account the practice of local self-government bodies. When highlighting the relevant problems, attention

is focused on such aspects of local self-government activities as electronic appeals, electronic services, informing citizens via the Internet.

Along with this, the internal and external problems of e-government are highlighted. The main internal problem is the unregulated system of electronic document circulation in many local self-government bodies. Currently, a significant number of local self-government bodies use electronic document management systems, but some of them still prefer paper document management.

The conclusion to the work indicates the feasibility of developing a strategy for the development of e-governance in the activities of local self-government bodies and an action plan for the gradual creation of opportunities for every citizen to communicate with local self-government bodies online. In addition, amendments should be made to a number of laws, in particular the Law of Ukraine “On Local Self-Government in Ukraine” regarding the obligation to maintain websites, systematically update their information, provide a number of online services and provide opportunities for submitting electronic petitions and citizen appeals via the Internet.

At the same time, the scientific article, in addition to reforming the legal basis of e-governance in the activities of local self-government bodies, states the importance of material, financial and personnel support for this process. The prospects of developing a single portal for receiving services from local self-government bodies online are advocated. The ultimate goal of all these changes, in our opinion, should be the construction of a “smart city” in every village, town and city.

Key words: e-government, participation in solving local issues, system of local self-government, electronic petitions, websites of local self-government bodies.